

## ЗАКОНИ МИЛОЗВУЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ПРАВИЛА ТА ПРАКТИКА ВЖИВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРГУВАННЯ У ТА В)

### THE LAWS OF THE UKRAINIAN LANGUAGE GENTLENESS: RULES AND PRACTICE OF USAGE (ON THE EXAMPLE OF ALTERNATION “У” AND “В”)

Степанюк Г.М.,

*orcid.org/0000-0002-3911-641X*

*приват-доцент кафедри мовної підготовки*

*Одеської державної академії будівництва та архітектури*

У статті описано та досліджено питання щодо сучасного використання законів милозвучності української мови на прикладі чергування **у** та **в** у складі прийменників (префіксів) або початкових звуків у деяких словах. Вибір теми дослідження зумовлений деякою розбіжністю між чинними правилами, зафіксованими в Українському правописі 2019 року, та практикою їхнього вживання в рекламній продукції, офіційно-ділових документах і навіть у текстах підручників.

Об'єктом дослідження стали тексти правописів 1928(29), 1933, 1945, 1960, 1993, 2019 років видання, різноманітних оголошень, рекламних банерів і вільно вибрані тексти деяких підручників. До уваги не бралися художні твори українських поетів та прозаїків, оскільки в самому тексті чинного Правопису міститься зауваження щодо можливих відхилень у чергуванні **у** та **в**, які можуть бути спричинені вимогами ритмомелодики або мовними вподобаннями автора. Тому об'єктами дослідження обрані тексти з нейтральною лексикою, без додаткового емоційного забарвлення. Аналіз досліджуваного матеріалу зроблено переважно зіставним та описовим методами, які реалізовано способами лінгвістичного спостереження за формулюванням і поступовим удосконаленням правил щодо чергування **в** та **у** в Українських правописах, що виходили друком протягом майже століття, та за класифікацією помилок, які свідчать про непослідовне дотримання сучасними мовцями законів милозвучності в писемному мовленні. Отримані результати спостережень як за текстами правописів, так і за фактами реального вживання законів евфонії (на прикладі чергування **у** та **в**) та проведений аналіз зібраного матеріалу підтвердили факт деякої розбіжності між чинними правилами та практикою їхнього використання. Крім того, сформульовані нами запитання до чинних правил, сподіваємось, допоможуть їхньому вдосконаленню і в підсумку зменшать кількість помилок у письмових текстах. Зібраний матеріал, на нашу думку, може бути використаний для привертання уваги до наявної проблеми з метою пропагування ідеї збереження милозвучності української мови.

**Ключові слова:** правопис, закони евфонії, милозвучність, «паралельні» фонетичні варіанти, фонетична рівновага.

The article describes and investigates the issue of the modern use of the laws of melodicty of the Ukrainian language using the example of the alternation of **у** and **в** in prepositions (prefixes) or initial sounds in some words. The choice of the research topic is due to some discrepancy between the current rules recorded in the Ukrainian Spelling Code of 2019 and the practice of their use in advertising products, official business documents, and even in textbook texts.

The objects of the study were the texts of the spellings of 1928(29), 1933, 1945, 1960, 1993, 2019 years of publication, various advertisements, advertising banners and freely selected texts of some textbooks. The works of fiction by Ukrainian poets and prose writers were not taken into account, since the text of the current Spelling itself contains a remark regarding possible deviations in the alternation of **у** and **в**, which may be caused by the requirements of rhythm and melody or the author's linguistic preferences. Therefore, the objects of the study were texts with neutral vocabulary, without additional emotional coloring. The analysis of the studied material was carried out mainly by comparative and descriptive methods, which were implemented by means of linguistic observation of the formulation and gradual improvement of the rules for the alternation of **в** and **у** in Ukrainian orthographies, which were published for almost a century, and by the classification of errors that indicate inconsistent adherence by modern speakers to the laws of euphony in written speech. The results of observations obtained both on the texts of orthographies and on the facts of the real use of the laws of euphony (for example, the alternation of **в** and **у**) and the analysis of the collected material confirmed the fact of some discrepancy between the current rules and the practice of their use. In addition, the questions formulated by us to the current rules, we hope, will help improve them and ultimately reduce the number of errors in written texts. The collected material, in our opinion, can be used to draw attention to the existing problem in order to promote the idea of preserving the euphony of the Ukrainian language.

**Key words:** spelling, laws of euphony, melodicty, “parallel” phonetic variants, phonetic balance.

**Постановка проблеми.** Милозвучність української мови привертала увагу письменників і дослідників ще в далекому минулому, й досі ця тема цікавить науковців.

Задля підтвердження цієї тези скористаємося, по-перше, оцінкою української мови за її звучан-

ням з боку німецького прозаїка, поета і перекладача, професора слов'янських мов у Мюнхені Фрідріха Мартін фон Боденштедта (1819–1892), який багато подорожуючи свого часу Україною, робив переклади українських пісень німецькою мовою. Отже, він вважав українську мову най-

мелодійнішою й найголоснішою поміж усіма слов'янськими мовами, мовою з великими музичальними можливостями.

Трохи пізніше, на початку XX століття, відомий український письменник В.І. Самійленко писав про нашу мову так: «Відомо було досі, що українська мова своєю доброзвучністю займає одне з перших місць (може, третє або четверте) між усіма європейськими мовами. Цю думку дуже легко пояснити фактами фонетики. Наша мова (в основному своєму діалекті) має тільки чисті, виразні голосівки (vocalis) а, е, і, у, о, у. ... Вона не любить такого поєднання шелестівок (consonans), яке важко вимовити... Вона має кілька засобів урівноваження вокалізму з консонантизмом, себто кількості голосівок з шелестівками, в цілях більшої евфонічності, засобів, цілком аналогічних мові італійській. І коли не займає першого місця по евфонічності, то тільки через те, що... порушує фонетичну рівновагу в бік консонантизму трохи частіш, ніж мови італійська й іспанська» [1, с. 3].

У 60-роки XX століття ці думки отримали підтвердження в роботі «Слово мовлене: українська літературна вимова» відомого українського філолога Жовтобрюха М.А., в якій він зазначав: «Одним мовам надає привабливості їх граматична стрункість, іншим – ясна будова слів чи своєрідна акустичність приголосних або голосних тощо. Українській мові, як здавна відзначають, краси й чарівності надає, поряд з іншими якостями, властива їй милозвучність... Чим же зумовлена милозвучність української мови? Насамперед урівноваженням приголосних і голосних звуків, відсутністю великого збігу однакових приголосних чи голосних не тільки в складі того ж самого слова, а й на межі слів. Милозвучність, або евфонія, української мови досягається природним чергуванням у ній окремих голосних та приголосних звуків...» [2, с. 32].

Саме ця ідея щодо чергування звуків з метою врівноваження приголосних і голосних дуже наочно виявляє себе, з нашої точки зору, наприклад, у чергуванні прийменників (префіксів) **у/в** або таких самих початкових звуків у деяких словах.

Спостереження за цим чергуванням, проведене нами на матеріалі текстів оголошень, рекламних банерів, офіційно-ділових документів і деяких підручників, дозволило дійти висновку, що задекларовані в Правописі української мови 2019 року правила, нерідко порушуються сучасними мовцями.

І цей процес триває вже довго, бо ще на початку XX століття письменник В.І. Самійленко, засуджуючи порушення евфонії, зауважував таке:

« Ми тільки добре забули два-три закони урівноваження вокалізму з консонантизмом, які існують у живій мові, або постановили собі, що скоро в сусідній московській мові їх немає, то і в нашій мові вони не потрібні». «Адже паралельні форми, про які я кажу, недаремно існують у народній мові, не безладно оживляються. Вони власне дають змогу рівноважити вокалізм із консонантизмом і надають живій українській мові зручності й плавкості» [1, с. 4–5]

Отже, увага нашого дослідження прикута до процесу формулювання протягом тривалого часу чинних правил Українського правопису щодо чергування прийменників (префіксів) **у/в** або таких самих початкових звуків деяких слів та помилок у різнопланових письмових текстах, які свідчать про порушення законів милозвучності сучасними носіями української мови з метою привернути увагу до цієї проблеми.

**Аналіз попередніх досліджень і публікацій.** Милозвучність або евфонія української мови стала предметом вивчення та наукових напрацювань багатьох вітчизняних мовознавців, серед яких можемо виокремити такі прізвища: В. Самійленко, М. Жовтобрюх, Н. Тоцька, І. Чередниченко, Ю. Мосенкіс, П. Тимошенко та ін.

На сьогоднішній день українськими вченими, на думку професора Н. Тоцької, ще не до кінця розв'язані деякі термінологічні питання щодо визначення самого поняття милозвучності, об'єктивних її показників, конкретних фонетичних параметрів, які сприяють милозвучності або забезпечують її; не з'ясовано, чи існує загальнолюдське розуміння милозвучності і чи однаковими критеріями послуговуються носії різних мов, визначаючи це поняття [3, с. 4].

Дехто з науковців, наприклад, Ю. Мосенкіс приділяє увагу проблемам милозвучності української мови на тлі інших мов, подібних до неї або навпаки контрастуючих з нею, і намагається з'ясувати генезу цього явища [4].

Певна кількість наукових праць присвячена дослідженню тих фонетичних процесів, що забезпечують евфонічність української мови.

Наприклад, за І. Чередниченко, вона визначається частотою вживання фонем і фонемосполучень і виражається в таких фонетичних явищах, як спрощення, поява вставних голосних, приставних голосних і приголосних, зникнення початкових фонем, використання засобів ритмічного поділу тексту, пауз, темпа мовлення для усунення небажаного збігу важких для вимови фонемосполучень та випадкових фонемоповторень [5, с. 199–200].

За В. Чабаненком, головним чинником милозвучності української мови є закон урівноваження кількості голосних і приголосних звуків у мовленнєвому потоці [6, с. 99].

Саме ці положення щодо рівноваги голосних і приголосних ми й поклали в основу аналізу помилок у вживанні законів милозвучності на прикладі чергування **у** та **в**. Дослідження цього питання, на нашу думку, має сприяти підвищенню рівня мовленнєвої культури будь-якої людини, тому й на сьогодні зберігає свою актуальність.

**Постановка завдання.** Метою наукової розвідки є дослідження щодо дотримання сучасними мовцями чинних правил милозвучності української мови (на прикладі чергування **у** та **в**) у писемному мовленні.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання завдань: 1) дослідити процес формулювання правил щодо чергування **у** та **в**, відображених в Правописах різного року видання; 2) дослідити найпоширеніші помилки, які трапляються в різнопланових письмових текстах; 3) сформулювати питання, які дозволять внести корективи у відповідні правила.

Матеріалом дослідження послужили тексти Правописів 1928(29), 1933, 1945, 1960, 1993 та 2019 років та тексти оголошень, рекламних банерів, офіційно-ділових документів, підручників.

Мета та завдання наукової праці зумовили вибір методів дослідження: зіставний метод, спрямований на дослідження відмінностей у формулюванні правил щодо чергування **у** та **в**, зафіксованих у Правописах XX–XXI століття; описовий метод, що уможливорює класифікацію та систематизацію найпоширеніших помилок, що порушують закони евфонії в писемному мовленні.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Аналіз проблеми статті розпочнемо словами українського науковця В. Шиприкевича: «Краса звучання мови полягає насамперед у злагодженості звуків, звукосполучень і цілого мовного потоку, у ретельному униканні важкого для вимови і неприємного для слуху скупчення звуків» [7, с. 1].

За спостереженням П.Д. Тимошенко, перш за все надає мові милозвучності вживання «паралельних» фонетичних варіантів слів (переважно службових), які за певних умов можуть чергуватися, не змінюючи при цьому смислового значення того чи іншого тексту [8, с. 3].

Саме до таких фонетичних варіантів і належать прийменники (префікси) **у** та **в**, а також окремі слова, що починаються на ті ж самі літери.

Аналіз правил чергування розпочнемо з тексту Правопису 1928(29) року. Їхньою особливістю

порівняно із сучасним трактуванням цієї теми є те, що описане позиційне чергування стосується лише звуків **у** та **в** на початку слів (учитель – **в**читель, уже – **в**же, удова – **в**дова), які всередині речення вживають у залежності від закінчення попереднього слова: наш учитель; наша **в**чителька, він удівець, вона **в**дова і т. ін.. Правило містить примітку про те, що воно втрачає силу, коли поміж такими словами є розділовий знак або павза, або ж мовиться про вірші. [9, с. 9] Отже, уже в цьому Правописі є розуміння того, що закони милозвучності в художньому творі можуть порушуватися і не завжди підпорядковуватися лише звуковому оточенню.

Щодо прийменників **у** – **в** та їхнього позиційного чергування в Правописі 1928(29) року взагалі не йдеться.

Зупинимо ще нашу увагу на такому моменті: «У початку фрази слова з таким **у** – **в** писати можна і з **у**, і з **в**: **У**чора і **В**чора..., однак частіше пишуть **у**» [9, с. 9]. У пізніших редакціях Правописів ця подвійна можливість написання зникає, набуває іншого, більш категоричного звучання: перед приголосним пишемо **у**, перед голосним – **в**.

А от практика застосування в сучасному мовленні звуків **у** та **в** на початку речення свідчить, що носії мови не відчують великої різниці між цими паралельними варіантами (удосконалення – **в**досконалення; уживання – **в**живання тощо). І це можна пояснити: українська мова більше переймається усуненням збігу голосних, ніж приголосних. Тому написання прийменника **у** перед голосним видається мовцям недоречним і майже не трапляється, а от вживання **в** перед приголосним не викликає спротиву, хоча й не відповідає сучасному трактуванню правила.

Український правопис 1933 року фактично продублював правило, зафіксоване в попередньому правописі, не змінивши в ньому жодного слова [10, с. 13].

А от Український правопис 1945 року видання вже містить розлоге описання фонетичних позицій, що призводять до чергування в багатьох словах початкового ненаголошеного **у** із звуком **в**. Окрім того, у цьому ж правилі вже згадуються й прийменники в аналогічних позиціях:

а) між приголосними, щоб уникнути збігу їх, вживається звичайно **у**, напр.: Наш учитель. Десь у хлібах кричав перепел;

б) між голосними, щоб уникнути збігу їх, як правило, пишеться **в**, напр.: Була **в** Одесі. Прочитали **в** об'яві.

Привертає увагу третій пункт правила, який ув'язує вживання **в** або **у** в позиції після голосного

перед приголосним з темпом мови, швидким або повільнішим, а також її ритмом. Напр.: Ми були у саду. – Ми були **в** саду. Наша **в**чителька – Наша **в**чителька [11, с. 15].

Отже, у тексті правила йдеться про усне мовлення, а, на нашу думку, Правопис все ж таки має відображати ті правила, які регламентують саме писемне мовлення, не створюючи для носіїв мови ділеми під час написання того чи іншого тексту. Зразу слід зауважити, що чинний Правопис не містить у собі такого трактування цієї фонетичної ситуації.

Окремо обговорюється й позиція щодо вживання прийменника перед наступним словом, яке починається звуком **в**: незалежно від закінчення попереднього слова здебільшого віддається перевага прийменникові **у**: Увійшли **у** ворота. Цей ужиток спостерігається **у** віршах [11, с. 15]. Саме це правило в подальшому буде активно модифіковуватися за рахунок залучення додаткових звуків і звукосполучень.

Формулювання правил, які нас цікавлять, у Правописі 1960 року видання мало чим відрізняються від попереднього видання [12, с. 17–18].

Український правопис 1993 року в свою чергу чітко формулює і без вагань розмежує позиції:

1. На початку речення перед приголосним пишемо **у**, перед голосним – **в**: **У** присмерку літають ластівки так низько. (Павличко) – **В** очах його засвітилась надія.

2. Між приголосними, щоб уникнути збігу важких для вимови звуків, пишемо **у**, між голосними – **в**: **Наш** учитель. **Десь** **у** **хлібах** кричав перепел. – **У** нього **в** очах засвітилась відрада.

3. Перед приголосним після паузи, що на письмі позначається комою, крапкою з комою, двокрапкою й тире, дужкою і крапками також регламентовано писати **у**: Стоїть на видноколі мати – **у** неї вчись. (Б. Олійник); Це було... **у** Києві; До мене зайшла товаришка, учителька із сусіднього села. Як ми можемо спостерігати, третя частина правила порівняно з попередніми Правописами отримала уточнення щодо цієї позиції: **у** після паузи пишемо перед наступним приголосним.

Також у Правописі вдосконалюється опис певної фонетичної позиції, про яку згадували трохи вище: пишеться **у** незалежно від закінчення попереднього слова не лише перед звуком **в**, а й перед наступним **ф**, а також перед сполученнями літер **льв**, **св**, **тв**, **хв** і под. Напр.: Сидимо **у** вагоні; Не спитавши броду, не сунься **у** воду (Приказка); Велике значення **у** формуванні характеру має самовиховання; Одягнена **у** **хво**ю, шумить дрімуча тайга.

І на противагу цьому після голосного перед будь-яким приголосним, окрім зазначених вище, пишеться **в**: Пішла **в** садок вишневий. (Шевченко). Люди **в**розкид розляглися **в** траві. (Гордієнко) [13].

Сучасний правопис, затверджений 2019 року, порівняно з попередніми вносить ще деякі уточнення.

1. Прийменник та префікс **у** на початку речення або слова пишеться не лише перед однією буквою на позначення приголосного, а й перед двома чи трьома такими буквами: **У** структурі слова таких морфем немає. **У**трое склали папір. **У**притул підійшли до юрби.

2. За рахунок додавання **зв**, **дв**, **гв** розширюється перелік звукосполучень, перед якими пишеться **у** незалежно від закінчення попереднього слова: Лікар глянув **у** **звужені** очі хворого. (після приголосного). Постукали **у** **двері**. Хлопці служили **у** **гвардії**. (після голосного).

3. Перед аббревіатурою, у назві якої вимовляється голосний пишеться **в**: **в** НБУ (**в** ен бе у), **в** МВФ (**в** ем ве еф).

4. Після скороченого слова на приголосний, яке вимовляють повністю з кінцевим голосним, пишемо **в**: 1990 р. (року) **в** місті сталася незвичайна подія.

Крім того, текст правила містить ще деякі примітки, стосовно можливих відхилень від правил уживання **у-в**.

По-перше, розглядається позиція після слова, що закінчується на голосний щодо того, що в деяких дієсловах, прикметниках (дієприкметниках), прийменниках та прислівниках перед літерою **в** маємо писати префікс **в**: Дослідниця **в**важає експеримент успішним. Гості **в**війшли до зали. Діти **в**вічливі. Дитина **в**ві сні усміхається. Вони **в**вісьмох вийшли на Говерлу [14, с. 23].

На нашу думку, примітка викликає подив: навіщо деякі слова робити винятком із правила, яке чітко сформульоване перед тим, ставлячи мовця перед незрозумілим для нього вибором.

По-друге, автори Правопису допускають відхилення, що можуть бути спричинені вимогами ритмомелодики або мовними вподобаннями автора [14, с. 24]. Зрозуміло, що остання примітка стосується художньої літератури.

Незважаючи на такі докладні пояснення щодо можливих варіантів установаження рівноваги між голосними та приголосними, на нашу думку, все ж залишаються деякі прогалини, які викликають запитання та сумніви в носіїв мови.

По-перше, можливо, варто пом'якшити категоричність формулювання чинного правила

на користь вживання паралельних фонетичних варіантів **у** або **в** на початку речення в позиції перед приголосним, як було це зазначено ще в далекому 1928 році.

По-друге, з тексту правила не витікає, яке рішення має прийняти мовець, коли ситуація стосується вживання прийменника після букв на позначення голосного перед **кількома** приголосними. Формулювання правила, на нашу думку, потребує корегування: фраза «після букви на позначення голосного перед більшістю букв, що передають приголосні», не містить інформації стосовно того, чи це одна буква, чи їх може бути дві й більше.

По-третє, у Правописі прописані випадки вживання прийменника **у** в позиції після паузи, що позначена різними пунктуаційними знаками, перед буквою, що передає приголосний. Напр.: Це було... у Києві. Аналогічна ситуація перед буквою, що передає голосний, може, й зрозуміла, але у вигляді правила не зафіксована.

І останнє, не зрозуміло, як трактувати букву «я» в займеннику «який» і його родових формах, коли вони починають підрядні частини складного речення у сполученні з прийменниками. Буква ця існує для позначення голосного звуку, але в позиції на початку слова вона є поєднанням приголосного з голосним «а». Отже, виникає дилема стосовно вживання прийменника **у** чи **в** після паузи, позначеної, наприклад, комою: «, у якому» чи «, в якому». Варто було б дати роз'яснення щодо цього в Правописі.

Аналіз помилок, допущених сучасними мовцями у вищезазначених джерелах, дає можливість зафіксувати ті позиції, які частіше за все мають відхилення від чинних правил і порушують таким чином закони милозвучності української мови.

1. Уживання **в** замість **у** перед приголосним на початку речення: «**В**сі засоби для миття голови». «**В**се для домашніх улюбленців». «**В**се для саду та кімнатних рослин». «**В** рибний магазин потрібен продавець». [Реклама у вітринах магазинів]. «**В**чені перемогли облісіння». «**В**чора в порту Рені потонув 34-річний моряк». «**В** сучасному світі, де домінують цифрові технології...». «**В** подальшому безпечні залишки ворожого БПЛ вилучили сапери». «**В** будь-який момент ви можете змінити свій вибір в налаштуваннях пристрою». «**В**сі учасники (співавтори) безкоштовно отримують іменний сертифікат». «**В** чому користь ортопедичної витягуючої подушки?» [Telegram-мережа]. «**В**се має відповідати одне одному і всьому цілому» [15, с. 84]. «**В** ній українці шукали зразків для своїх творів» [15, с. 95]. «**В**чити – обов'язок ора-

тора» [15, с. 86]. «**В** пізніші часи, із занепадом культури живого слова, занепадає культура «стенографії пам'яті» [15, с. 87]. «**В** ньому змінився статус інформації» [16, с. 255].

2. Уживання **в** замість **у** після паузи перед наступним приголосним: «Споживання в розрахунковому періоді (фактичне) – **в** тому числі згідно показів лічильника. [Інформація на бланку квитанції]». «Як свідчать теологи, **в** той час йому було 33 роки» [15, с. 87]. «Автор хоче знайти відповідь на питання, **в** чому зміст світобуття і людського життя, що є істиною» [15, с. 88] «... порівняльні описи рідної землі – **в**се свідчило про майстерність автора» [15, с. 100]. «Ідейно-тематичний зміст, образна система, мовні засоби – **в**се дає підставу вважати слухними слова...» [15, с. 104].

3. Уживання **в** замість **у** в позиції між приголосними: «Набір на курси собак **в**сіх порід». «Потрібен продавець **в** м'ясний відділ». «Позовні заяви, представництво інтересів **в** судах». «Лікувальне заняття з реабілітологом на масаж **в** подарунок». [Оголошення]. «Унікальне поєднання хімічних речовин в листі створює дим». [Telegram-мережа]. «Держава гарантує свободу інформаційної діяльності в цих напрямках **в**сім громадянам...» [17, с. 9] «3 метою забезпечення доступу до ... нормативних актів **в**сім громадянам...» [17, с. 13] «Український **в**чений Євген Ромат докладно розглядає такі види спонсорства...» [16, с. 259].

4. Уживання **у** замість **в** у позиції після голосного звуку перед приголосним або декількома приголосними: «Купуй 2 чебуречі та отримай 3-ю **у** подарунок». «Найтвоїші знижки **у** Приват24». «Передплачуйте газети та журнали за хвилину онлайн або **у** найближчому відділенні Укрпошти». «Закохуйся **у** наші пропозиції». [Реклама у вітринах магазинів та пошти]. «Жити у боргах тяжко». «Найбільші економічні можливості мають бути **у** тих, хто найбільше допоміг». [Telegram-мережа]. «Грецька риторика у період еллінізації...» [15, с. 85]. «Теорія римського красномовства викладена **у** працях ратора...» [15, с. 86] «...праведні мають багатство **у** злиднях...» [15, с. 90] «Виявляючи традиційну **у** Київській державі любов до гарного слова...» [15, с. 95] «...шукати відповідні слова **у** рідній мові» [15, с. 99] «...матеріал українського фольклору **у** таких стилістичних фігурах...» [15, с. 102] «Фінансування наукових програм, проєктів державного значення **у** науково-дослідних установах...» [17, с. 10] «...зберігання документованої інформації здійснюється **у** порядку» [17, с. 10]

«Хоча у прикладі з «бронзовим лідером» зробити це важко [16, с. 47].

Наведені нами приклади свідчать про те, що вживання фонетичних синонімів, яке визначається їхнім оточенням у реченні, є слабким місцем багатьох мовців і йому треба приділяти додаткову увагу під час вивчення мови [18, с. 394]. А наведені нами питання вимагають, на нашу думку, відповіді і внесення коректив до тексту правила з метою його вдосконалити і тим самим полегшити його сприйняття мовцями.

**Висновки та перспективи подальших досліджень.** Таким чином, проведене дослідження підтвердило факт наявності розбіжностей між чинними правилами правопису та практикою вживання сучасними мовцями законів милозвучності на прикладі чергування в певних фонетичних позиціях прийменників (префіксів) **у-в** та аналогічних початкових звуків деяких українських слів у письмових текстах. Це дозволило зробити висновки щодо необхідності додаткової уваги до цієї теми і популяризації правильних варіантів написання, тому що саме досконале володіння різними нормами літературної мови як

під час усного спілкування, так і в процесі створення письмових документів, у тому числі знання і використання законів милозвучності, є показником культури мовлення будь-якої людини, яка з повагою ставиться до своєї мови.

На підтвердження нашої думки скористаємося словами ще одного науковця: «Яскраво вираженою ознакою естетики української мови є евфонічність, тобто привабливий акустичний лад її. Чи це розмовна або й розмовно-побутова мова, художньо-епічна розповідь чи пейзажний опис, художньо-психологічна характеристика чи емоційно схвильоване мовлення, публіцистичний виступ чи ділова документація, або навіть приватний лист, – скрізь однакою мірою діє закон милозвучності» [7, с. 1]. Отже, треба прагнути до його виконання усіма мовцями задля збереження краси української мови. І можливо, варто продовжувати вдосконалення правописних правил, зафіксованих у чинному Українському правописі.

Подальшою перспективою роботи вважаємо за можливе дослідити й інші механізми забезпечення законів евфонії в українській мові та порівняти їх з практикою вживання в суспільстві.

#### СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Самійленко В. І. Дбаймо про фонетичну красу мови. *Початок історично-державного життя на Україні*. Харків : Держвидав України. 1925. 8 с.
2. Жовтобрюх М. А. Слово мовлене: українська літературна вимова. К. : Знання, 1969. 48 с.
3. Тоцька Н. І. Засоби милозвучності української мови. *Українське мовознавство*. 2000. Вип. 22. С. 3–12.
4. Мосенкіс Ю. Л. Українська мова у євразійському просторі: трипільська генеза милозвучності та відда-лені родинні зв'язки. К. : Видавничий дім А+С, 2006. 223 с.
5. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови. К. : Рад. школа, 1962. 495 с.
6. Чабаненко В. А. Рец. на: Українська мова: Енциклопедія. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. 752 с. *Українська мова*. 2001. № 1. С. 99.
7. Шиприкєвич В.В. Евфонічні засоби української мови. *Культура мови на щодень*: вебсайт. URL: <http://kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine8-12.pdf> (дата звернення: 27.01.2025)
8. Тимошенко П.Д. Закони милозвучності (евфонії) української мови. *Zbruc* : вебсайт. URL: <https://zbruc.eu/node/41915> (дата звернення: 19.01.2025)
9. Український правопис. Нар. комісаріят освіти УСРР. Вид. 1-ше. К. : Державне вид-во України, 1929. 103 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0009938> (дата звернення 07.03.2025)
10. Український правопис / Нар. комісаріят освіти УСРР; авт. передм. А. Хвиля. Харків : Рад. шк., 1933. 94 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0009919> (дата звернення 07.03.2025)
11. Український правопис / Нар. комісаріят освіти УРСР; ред. І. Кириченко. Київ : Укр. держ. вид-во, 1945. 178 с. URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0010302> (дата звернення 07.03.2025)
12. Український правопис. Вид. друге виправ. й доп. Київ : Видавництво Академії наук Української РСР, 1960. 170 с. URL: <https://archive.org/details/up-1960/page/8/mode/2up> (дата звернення: 30.01.2025)
13. Український правопис. Вид. 4-те, виправл. й допов. Київ : Наукова думка, 1993. URL: [https://slovnyk.ua/pravorys.php?prav\\_ver=2015&prav\\_pag=11](https://slovnyk.ua/pravorys.php?prav_ver=2015&prav_pag=11) (дата звернення 09.01.2025)
14. Український правопис / худож.-оформл. О.А. Гугалова-Мешкова. Харків : Фоліо, 2019. 348 с.
15. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови. К. : Вища школа, 2003. 462 с.
16. Почепцов Г.Г. Паблік рилейшнз : навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К. : Т-во Знання, 2006. 327 с.
17. Інформаційні технології. Нормативна база. / упорядн. Пашутинський Є.К. К. : КНТ, 2005. 500 с.
18. Степанюк Г.М. До питання збереження законів милозвучності в ділових паперах. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень* : зб. наук. праць з мат-ми VIII Міжн. наук. конф. Вінниця : ТОВ УКРЛОГОС Груп, 2025. С. 392–395.